

Om kvinnor och andra invandrare i Tekniken

Av Harriet Aurell

Att vandra in i tekniken

Ord har en säregen förmåga att leva sitt eget liv och styra våra tankar på ett annat sätt än vi medvetet har tänkt. Det möter jag ofta då jag pratar om kvinnors ingångar till teknik. Ett tjtatigt område, tycker många och ser trötta ut. Svårt, tycker andra och lägger pannorna i djupa veck. Onödigt, menar några få och ser genast mycket upptagna ut. Om man däremot talar om ”kvinnor och andra invandrare i tekniken” så får man påfallande ofta en ny ingång för diskussion. ”Vaddå? Kvinnor och andra invandrare?” - Väl inne på den frågan så är det lätt att spinna vidare genom att peka på det som händer då man möter en kunskapskultur som är olik ens egen. Det är oerhört mycket kunskap som måste fångas in och tolkas för den som är nykomling. Kunskap som ingen sätter ord på.

Kvinnor är ju eftersökta inom tekniska yrken, det vet vi, men hur ser vägen ut för att komma dit? Det behöver diskuteras från ett nytt håll.

Vårt samhälle bär på många myter som har tagits för givna så länge att ingen längre kommer på att ifrågasätta dem. En av myterna är att kunskap är det som beskrivs med ord. Helt fel är det naturligtvis inte. - Orden kan verkligen fånga in fenomenen och beskriva dem så att de kan ge mottagaren bilder och föreställningar. Men det som inte *går* att formulera, vart tar det vägen? Allt det som gäller erfarenheter man gör under sin livstid utan att tänka på det och som fungerar som bas och sorterare för ny information: ”Nog liknar personen här bredvid, min granne, fast hon har lite annorlunda mimik”. ”Det här skruven och pluggen verkar vara lagom, för att sätta upp hyllan med.” ”Nu låter bilen så där konstigt igen, det verkar som om förgasaren har hakat upp sig” o.s.v. - Allt det som är delar av den tysta kunskap som individer och kulturer bär på och använder för att ta sig fram i livet.

Utan att kunna jämföra nya händelser med gamla erfarenheter kan vi inte förstå det vi möter. Men i en specifik kultur är det inget problem, för där formas individerna från barnsben och under hela sitt vakna liv. Vi lär oss vad som är vanligt, brukligt och viktigt, vad som är eftersträvansvärt och möjligt och vad som fungerar eller ej. Är man uppväxt i Sverige då har man lärt sig. Eller?

Själv är jag uppväxt i Sverige (även om min farmors far kom från Tyskland) men ändå – jag behärskar varken kulturen i förorten, tonårskulturen eller manskulturen. Manskulturen har varit speciellt svårt att få inblick i eftersom jag är kvinna och faktiskt har formats i en helt annan värld än mina manliga kompanjoner. Speciellt gäller detta förhållandet till teknisk kunskap. Under min uppväxt fick jag mycket sällan bygga lådbilar, laga och reparera saker som var trasiga, diskutera senaste bilmodellen eller vässa min kunskap om det senaste sena inom den nya tekniken. Jag fick inte ens in lilltån i den kunskapskultur som handlar om var man hittar kunskapen om tekniska lösningar och fenomen. Inte heller hade jag några mentorer att be om hjälp eller utrustning för att omsätta uppfinnarideer i verkligheten.

Jag vågar påstå att det är få kvinnor som fått tillgång till de kunskaperna.

Då jag som vuxen till slut bestämde mig för att utforska denna värld av möjligheter så sökte jag mig till en utbildning i teknik som lovade mig svar på alla mina frågor. Och kanske fanns där svar att få – men bara för den som hade en teknikinriktad pojkes/mans uppväxt och praktiska erfarenheter med sig i bagaget. - Det var den förförståelsen som hela utbildningen i själva verket byggde på och tog för given.

Det var i sanning ett bra mycket vådligare projekt jag gav mig in på, än jag visste om. Ofta var det både frustrerande och ensamt. Då jag stod framför en ny maskin hade jag ingen aning om vad jag kunde förvänta mig av den. Vilka fel kunde jag göra som skadade mig själv eller maskinen, hur skulle jag felsöka om något inte fungerade som det var tänkt? Hur skulle jag på samma tid som männen hinna lära minst dubbelt så mycket som de, eftersom de hade dubbelt så mycket förkunskaper?

Det var få situationer där jag hade försprång och kunde kurerat mitt sviktande självförtroende. Det gällde ju även att bli respekterad av sina studiekamrater och kunna glänsa någon enda gång ibland. Min räddning blev matematiken och studievanan för där kände jag mig på fast mark. Men hur kommer man på hur man ska reparera eller lösa tekniska problem om man bara har ord och siffror till sin hjälp men inte erfarenheten av hur den tekniska lösningen brukar se ut? Den faktiska verkligheten är så mycket komplexare än vad teorierna är.

Tekniken är en egen kunskapskultur där både förförståelse och erfarenheter är utvecklade *utanför* utbildningssystemet. Utbildningarna är därför anpassade efter det som är vanligt, möjligt och roligt för dem som har den *traditionella* tekniska bakgrunden. Som kvinna blir man automatiskt en invandrare i den kulturen, med alla handikapp som det ger.

Men i framtiden kommer också merparten av männen att känna sig udda på teknikutbildningarna eftersom traditioner till sin karaktär är föränderliga. Det blir allt färre män som använder sin fritid till att konstruera, reparera och bygga och den förförståelse som tidigare var självklar finns snart inte mer.

Låt oss därför se över våra utbildningar och anpassa dem för en större del av befolkningen med hänsyn tagen både till kunskapskultur och erfarenheter.

Stockholm 2004-10-10

Harriet Aurell
Samordnare för
AMS TEKNIKAN